

Van mijnen naar murals in Heerlen

Heerlen was lange tijd de kiezelsteen die je doelloos voor je uit schopte. Maar het diepe dal vol grauw- en grijstinten is inmiddels vervuild voor de bonte kleuren van kunst en cultuur. En dat was hard nodig voor de Limburgse stad, die na sluiting van de mijnen vanaf de jaren zeventig in verval raakte. Heerlen kwam in een neerwaartse spiraal terecht: werkloosheid demoraliseerde de inwoners, terwijl drugstoerisme, straatprostitutie en criminaliteit de stad in een wurggreep hielden. Wie 's ochtends een winkel wilde binnenlopen moest eerst over een zijn roes uitslapende junk heen stappen. Heerlen als Bob Dylans *Like A Rolling Stone* zeg maar, waarin echter ook de prikkelende zin: 'When you ain't got nothing, you got nothing to lose' voorkomt. De stad zette de schouders eronder. Met behulp van Operatie Hartslag, een samenwerkingsverband van overheden en zorginstellingen, verdwenen vanaf 2001 dealers en verslaafden uit het straatbeeld.

Kunst en cultuur als smeerolie

Aangemoedigd door een historische verkiezingsoverwinning van de SP zette Heerlen vol in op kunst en cultuur. Mede dankzij financiële injecties van de gemeente heette de opleving in de volksmond Culturele Lente: een sinds 2010 gestaag toenemend aanbod van concerten, festivals en tentoonstellingen.

Het Glaspaleis, een architectonisch hoogstandje uit de jaren dertig, werd gerestaureerd. Sindsdien biedt het voormalige warenhuis onderdak aan verschillende kunst disciplines en is Schunck, zoals het gebouw thans heet, uitgegroeid tot hét symbool voor de verandering die in Heerlen momenteel plaatsvindt. Het is

opgetrokken uit glas dat de blik van binnen naar buiten richt en omgekeerd, en er is alom bedrijvigheid en beweging, actie en reactie, monoloog en dialoog. 'Het gebouw staat symbool voor het herwonnen vertrouwen van de stad na een periode van louter neergang', bevestigt Barry Braeken, sinds 2011 wethouder cultuur van Heerlen. 'Daarbij komt de identiteitswaarde van het gebouw voor de stad, die herinnert aan de bloeiperiode van de mijnbouw en modernistische architectuur. Inwoners identificeren zich in belangrijke mate met hun stad door middel van kunst, cultuur en erfgoed en putten daar trots uit.'

Braeken verduidelijkt: 'Kunst en cultuur fungeren in toenemende mate als smeerolie voor de stad. In een tijd dat werken steeds meer wonen volgt in plaats van andersom, is het zaak een aantrekkelijke woonstad te zijn. De binnenstad wordt van "a place to buy" tot een "a place to be". Cultuur en cultureel erfgoed spelen daarin een essentiële rol omdat ze aansluiten bij persoonlijke leefstijlen van mensen en hun behoefte aan ontspanning, vertier en informatie.'

Breakdance in het stadhuis

Terwijl de regering landelijke bezuinigingen op kunst en cultuur doorvoert, besluit men in Heerlen, overtuigd van de juiste koers, extra geld te investeren. Maar de gemeente komt zelf ook met ideeën. Zo ontstaat er het initiatief voor een stadsdichter en een jeugdstadsdichter. En vanuit Rotterdam, waar de organisatie geen geschikte plek meer vindt, dendert het breakdancefestival The Notorious IBE de Limburgse stad binnen. Een van de opvallendste nieuwe locaties waar de b-boys en b-girls kunnen optreden op hiphop-

klanken, is de ontvangstruimte van het stadhuis, waar zich de kantoren bevinden van burgemeester en wethouders.

Wie door het Heerlen van nu wandelt ziet volop kunst. Veel gevels zijn verfraaid met een enorme muurschildering, een zogeheten mural. Tijdens de Dutch Street Art Awards begin 2016 wist een van de werken de prijs voor 'mooiste mural van Nederland' te winnen. Door kenners is Heerlen al uitgeroepen tot de Nederlandse hoofdstad van de street art. Momenteel bevindt de Limburgse plaats zich in een overgangsfase: van mijnen naar murals, van grauwsluijer naar open vizier. De transitie biedt gelegenheid hardop na te denken over problemen en oplossingen voor actuele kwesties, want net als in veel andere middelgrote steden aast ook in Heerlen de leegstand als een roofdier op het winkelcentrum. Vanuit de gemeente is de *Structuurvisie Heerlen 2035* bedacht, met als uitgangspunt niet alles zelf te herontwikkelen, maar initiatieven van inwoners en ondernemers mogelijk te maken.

Barry Braeken: 'De Structuurvisie is in hoge mate een ruimtelijk instrument. Het is zeker zaak daar het cultureel programma van de stad op aan te laten sluiten. Daarbij valt op dat er op dit moment nog veel aanbod naar de stad gehaald wordt, maar dat er relatief weinig zelf geproduceerd wordt. Een culturele stad is niet automatisch ook een creatieve stad. Daar ligt dan ook de uitdaging voor de toekomst.'

Investeren in kunst en cultuur alleen is niet zaligmakend, volgens de wethouder: 'Voor de continuïteit en de levendigheid van het stedelijk kunst- en cultuurklimaat en de ontwikkeling van meer eigen identiteit is het essentieel dat er ook daadwerkelijk kunst in de stad zelf wordt gemaakt. Het gaat dan vooral om kleinschalig, divers en continu beschikbaar aanbod dat is gericht op de plaatselijke bevolking, kunst en cultuur waarvan de inwoners doorlopend kunnen genieten.' ●

Literatuur

Gemeente Heerlen (2015) *Structuurvisie Heerlen 2015*. Heerlen: Gemeente Heerlen.

SCHUNCK* (Heerlen). Fotografie: Klaus Tummers

Millo (Italië), *Kriebelstad*, 2015 (Laurierstraat, Heerlen). Fotografie: Street Art Heerlen

James Jetlag (Nederland), *50 Shades of Green*, 2014 (Bremersweg, Heerlen). Fotografie: Street Art Heerlen

← Hendrik ECB Beikirch (Duitsland), *East Harbor "perseverance"*, 2014 (Peter Schunckstraat, Heerlen). Fotografie: Street Art Heerlen